

Pranešimas spaudai
Liuksemburgas, 2015 m. liepos 2 d.

ES Apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą, rinkos vientisumą ir ATLPS įgyvendinimą užtikrinančią teisinį pagrindą būtina toliau tobulinti – teigia ES auditoriai.

Šiandien paskelbtoje Europos Audito Rūmų ataskaitoje teigiama, kad Europos Komisija ir valstybės narės tinkamai valdė ne visus ES Apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ES ATLP), kuri yra pagrindinis klimato kaitos ir energetikos dokumentų rinkinio elementas, aspektus. Nors buvo pažymėta nuolatinė pažanga, vykdamas Komisijos iniciatyvą apsaugoti ES ATLP, kaip rinka grindžiamo mechanizmo, vientisumą, vis dar yra spręstinių problemų siekiant ir toliau tobulinti rinkos vientisumą. Nustatyta rimtų sistemos įgyvendinimo trūkumų II etape (2008–2012 m.). Ataskaitoje rekomenduojama gerinti rinkos reglamentavimą ir priežiūrą, siekiant sustiprinti investuotojų pasitikėjimą ir sustiprinti ES ATLP kaip aplinkos politikos priemonę.

„ES ATLP yra ES klimato politikos kertinis akmuo. Ši sistema buvo įdiegta prieš dešimt metų ir yra nuolatos tobulinama. Tačiau vis dar yra sričių, kurias galima būtų pagerinti, kaip antai ATLP sąskaitų atidarymo kontrolė, sandorių stebėjimas, rinkos priežiūra ir išmetamųjų teršalų lygio tikrinimas įrenginiuose. Mūsų rekomendacijos gali padėti Komisijai ir valstybėms narėms pagerinti rinkos vientisumą ir sistemos įgyvendinimą, padaryti ją tobulesniu įrankiu siekiant klimato kaitos tikslų iki 2020 m. ir toliau“, – pasakė už ataskaitą atsakingas Audito Rūmų narys Kevin Cardiff.
„Atsižvelgiant į didžiulius finansinius įnašus į milijardinę anglies rinkos apyvartą, ankstesnius rinką paveikusius saugumo incidentus ir sistemos tikslą skatinti iš tikrųjų šiltnamio dujų išmetimą mažinančius veiksmus, rinkos vientisumą užtikrinančią teisinį pagrindą būtina tobulinti, o pačią sistemą būtina geriau įgyvendinti.“

Vykdamas dabartinę ATLP („rinkos stabilumo rezervo“) reformą ir ją aptariant, daugiausia dėmesio skiriama jos veiksmingumui ir klausimui, ką daryti su leidimų atsargų pertekliumi, kuris šioje ataskaitoje nenagrinėtas.

Mūsų auditas rodo, kad dėmesį taip pat reikėtų atkreipti į rinkos vientisumą ir įgyvendinimą, siekiant užtikrinti, kad ši pavyzdinė ES politika būtų geriau aprūpinta, sudarant sąlygas sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir pereiti prie mažaaanglių technologijų. ES auditoriai nustatė, kad Komisija ir valstybės narės kai kuriuos ES ATLP aspektus valdė ne visiškai tinkamai, ypač II etape. Kilo problemų, susijusių su leidimų rinkos apsaugos teisiniu pagrindu, taip pat dabartinio sistemos įgyvendinimo problemų.

Kalbant apie teisinį pagrindą, net po to, kai taršos leidimų rinka buvo įtraukta į ES finansinių priemonių ir rinkos reglamentavimo direktyvas, vis dar išlieka problemų, susijusių su sistemine prekyba, dvišale nebiržine neatidėliotinių sandorių prekyba ir mažesniais rinkos dalyviais. Nustatyta, kad nebuvo įdiegta taršos ATL rinkos priežiūra ES lygmeniu, nacionalinių finansų reguliavimo institucijų ir Komisijos bendradarbiavimas buvo nepakankamas, o tai gali reikšti, kad nėra tinkamai valdomi rinkos iškraipymai ar galimą rimtą poveikį turinčios anomalijos. Auditoriai pažymėjo, jog būtina aiškiau teisiškai apibrėžti taršos leidimus bei sukurti ir apsaugoti užtikrinimo teises taršos leidimų atžvilgiu, kas galėtų prisidėti prie geresnio rinkos veikimo. Taip pat būtina toliau tobulinti didelės rizikos Sąjungos registrą, skirtą tvarkyti pagrindinius ATLP duomenis: antai užtikrinti griežtesnę sąskaitų atidarymo kontrolę ir pagerinti sandorių stebėjimą. Nepaisant to ataskaitoje pripažįstama, kad pastaraisiais metais rinkoje sumažėjo praneštų incidentų skaičius.

Auditoriai nustatė rimtų valstybių narių ir Komisijos vykdomo sistemos įgyvendinimo trūkumų. Antai II etape išmetamųjų teršalų stebėjimo ir ataskaitų teikimo sistemos nebuvo tinkamai įgyvendintos ir suderintos, buvo spragų Komisijos gairėse ir įgyvendinimo valstybėse narėse priežiūros trūkumų, taip pat nepakankamai skaidriai buvo vertinami

Šio pranešimo spaudai tikslas – pateikti Europos Audito Rūmų priimtos specialiosios ataskaitos pagrindines mintis.

Visą ataskaitos tekstą rasite adresu www.eca.europa.eu.

ECA Press

Damijan Fišer - Atstovas spaudai

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

Tel. (+352) 4398 45410 Mob. tel. (+352) 621 55 22 24

E. paštas: press@eca.europa.eu @EUAuditorsECA Youtube: EUAuditorsECA eca.europa.eu

nacionaliniai paskirstymo planai. Kai kurios valstybės narės nepateikė visų reikalingų ataskaitų dėl sistemos veikimo, o Komisija nepaskelbė privalomos metinės įgyvendinimo ataskaitos, tuo tarpu konsultavimo ir koordinavimo tarp Komisijos ir valstybių narių forumų poveikis buvo ribotas dėl vangaus valstybių narių dalyvavimo.

Komisijos vaidmuo, užtikrinant valstybių narių vykdomo sistemos įgyvendinimo kontrolės priemonių dermę, buvo ribotas. Dėl to, kad valstybių narių ir ES lygmenimis nebuvo konsoliduotos informacijos, auditoriai negalėjo įvertinti įvairių sankcijų sistemų veiksmingumo ir įspėjo, jog valstybės narės skirtingai taikant tarptautinių projektų kreditų atsisakymo taisykles, operatoriai gali atsidurti nevienodoje padėtyje.

Pastabos leidėjams

Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos yra skelbiamos visu metų laikotarpiu ir atspindi atrinktų auditų, susijusių su konkrečiomis ES biudžeto sritimis ar valdymo temomis, nustatytus faktus. Šioje specialiojoje ataskaitoje (Nr. 6/2015), pavadintoje „**ES ATLPS vientisumas ir įgyvendinimas**“ vertinama, ar Europos Komisija ir valstybės narės tinkamai valdė Europos Sąjungos ATLPS.

2005 m. įdiegta ir šiuo metu savo III etapą įgyvendinanti ES ATLPS yra ES kovos su klimato kaita politikos pavyzdys ir didžiausia pasaulyje išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio ribojimo ir prekybos sistema. Bendram didelę taršą keliančių pramonės sektorių išmetamų teršalų kiekiui buvo nustatyta laipsniškai mažinama viršutinė riba. Ši viršutinė riba taikoma daugiau kaip 11 000 daug energijos vartojančių Europos Sąjungos įrenginių, kuriems tenka apie pusę viso išmetamo ŠESD kiekio. Šie įrenginiai gauna ar nusiperka aukcionuose taršos leidimų ir taip pat, prireikus, gali šiais leidimais prekiauti.

Komisijos ilgalaikiame plane dėl išmetamo ŠESD kiekio iki 2050 m. numatoma šį kiekį sumažinti 80 %. Taryba susitarė dėl 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos tikslų ir patvirtino privalomą ES tikslą – iki 2030 m. ES viduje išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti ne mažiau kaip 40 %, palyginti su 1990 m. ES ATLPS toliau atliks svarbų vaidmenį siekiant šių tikslų. Taryba ir Europos Parlamentas neseniai susitarė sukurti rinkos stabilumo rezervą, kuris padėtų išspręsti rinką užplūdusių leidimų pertekliaus, sukurančio spaudimą mažinti rinkos kainas, problemą.

Auditoriai išnagrinėjo, ar buvo sukurtas tinkamas šios sistemos, kaip rinka grindžiamo mechanizmo, apsaugos teisinis pagrindas. Jie taip pat ištyrė, kaip ES ATLPS buvo iš tikrųjų įgyvendinama II etape (2008–2012 m.) tam, kad remiantis šia patirtimi būtų galima šią politiką tobulinti ateityje. Auditoriai patikrino, kaip Komisija konsultavo valstybes nares joms įgyvendinant sistemą, ir ar ji įvykdė savo pačios įsipareigojimus. Įrodymų gauta iš septynių valstybių narių, atrinktų atsižvelgiant į išmetamų teršalų apimtį ir rūšis (Vokietijos, Prancūzijos, Italijos, Lenkijos, JK, Graikijos ir Ispanijos). Atliekant auditą valstybių narių lygmeniu, daugiausia dėmesio skirta leidimų paskirstymui ir jų atsisakymui, stebėjimo sistemoms, ataskaitų teikimui, išmetamų teršalų tikrinimui ir sankcijoms.

Rekomendacijos

ES auditoriai rekomenduoja:

- siekiant toliau gerinti rinkos vientisumą, Komisija turėtų išspręsti likusias ATL rinkos reglamentavimo ir priežiūros problemas;
- siekiant prisidėti prie rinkos stabilumo ir pasitikėjimo ja, toliau tikslinti leidimų teisinį statusą;
- toliau gerinti kai kuriuos pagrindinės ES ATLPS informacijos tvarkymo sistemų aspektus (Sąjungos registrą ir susijusias procedūras);
- siekiant užtikrinti, kad įgyvendinant ES ATLPS III etapą (2013–2020 m.) būtų atsižvelgta į nustatytus trūkumus, turėtų būti sustiprinta kontrolės sistema valstybių narių lygmeniu;
- III etape turėtų būti pagerintos ES ATLPS įgyvendinimo gairės ir informacija;
- reikėtų padaryti skaidresnį su ES ATLPS susijusių sankcijų įgyvendinimą. Valstybių narių ir ES lygmeniu turėtų būti teikiama atnaujinta ir tiksli informacija apie baudų procedūrų taikymą ir jų rezultatus, taip pat Komisija turėtų geriau stebėti baudų taikymo praktikas visoje ES ir įsitikinti, kad nacionalinės baudos taikomos nuosekliai.

Šias rekomendacijas Komisija priėmė ir j jas bus atsižvelgiama. Visą rekomendacijų tekstą ir Komisijos atsakymus skaitykite specialiojoje ataskaitoje.